

Висновки. Для надання оцінки сучасного стану розвитку туристичної індустрії в Луганській області у статті було проведено аналіз стану туристичних ресурсів та виявлено низький рівень економічної ефективності в даній галузі. Однією з основних причин такого становища є недостатній рівень теоретичного осмислення туризму як перспективної та прибуткової галузі.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні заходів, щодо розвитку туризму в Луганській області з боку місцевої влади та дослідженні проблем державного управління у сучасних умовах.

Джерела та література

1. «Програма розвитку туризму в Луганській області на 2002 – 2010 роки», затверджена рзпорядженням Луганської обласної державної адміністрації від 29 листопада 2002 р. № 743.
2. Моисеева Н.К. Стратегическое управление туристической фирмой. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 208с.
3. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, – 2007. – 300 с.
4. Івахненко В.М., Горбаток М.І. Курс економічного аналізу: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – Вид. 3-тє, без змін. – К.:КНЕУ, 2006.–302с.
5. Карамзін В.А., Савицька О.М. Економічний аналіз: Практикум. – К.: Знання, 2007.–255с.
6. Быстров С.А., Воронцова М.Г. Туризм: макроэкономика и микроэкономика. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 464 с.
7. Статистичний бюлетень “Туризм на Луганщині (2001–2006)” під ред. Овчаренко Г.Е. – Луганськ: Видавництво ТОВ «Вітус», 2007. – 39 с.
8. «Луганська область у цифрах у 2008 році» [Текст]: статист./за ред. С.Г. Пілієва; відп. за вип. Г.М. Погорелова; Держ. комітет статистики України, Голов. упр. статистики у Луган. обл. – Луганськ: 2009.
9. Державна служба туризму і курортів. <http://www.tourism.gov.ua>

Таган Т.А.

УДК 911.3:338.48

КАРТОГРАФИЧЕСКИЙ МЕТОД В ИЗУЧЕНИИ ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО РЕКРЕАЦИОННОГО НЕРАВЕНСТВА

Важными научно-практическими заданиями, в области рекреационной географии, в настоящее время являются разработка организационных инструментов регулятивной политики комплексного и устойчивого развития туристской сферы, а также изучение имеющихся в этой сфере социально-экономических проблем. Одной из таких проблем является разновидность социального неравенства – *территориальное рекреационное неравенство* (ТРН), проявляющееся в различиях между регионами в формах функциональной, территориальной организации, интенсивности и эффективности рекреационной деятельности. Географическое изучение глубины и масштабов проблемы, факторов и условий сложившейся ситуации требует применения не только традиционных статистико-экономических методов, но и специфических картографических техник.

Преимущества картографического метода для изучения обозначенной проблемы заключаются в возможности выявления новых деталей с помощью информационной базы, ее конкретизации, пространственной привязки информации разного рода и ее целесообразного и научно обоснованного синтеза. Выделим также и иные специфические свойства картографических моделей, отмечаемых рядом авторов [1,2,3,4]: дают точную территориальную привязку информации; применимы на всех этапах исследования; имеют преимущества при сопоставлении и анализе; обеспечивают последовательность этапов исследования, и могут использоваться от начала и до конца исследования; дают возможность выявления причинно-следственных связей и зависимостей, часто скрытого характера; обладают наглядностью; представляют информацию в наиболее приемлемом для исследователя виде; позволяют проследить пространственные и временные закономерности развития, как территориальных систем, так и процессов внутри них; являются действенным средством разработки прогнозов и анализа эффективности регулятивных мер.

В социально-экономической географии имеется богатый опыт разработок в области картографирования, в трудах Баранского Н.Н., Преображенского А.И., Салищева К.А., Берлянта А.М., Тикунова В.С., Руденко Л.Г. и др. Вместе с тем, анализ литературных источников показывает сложившуюся неравномерность в степени разработанности методического аппарата и теоретического обоснования отдельных направлений рекреационных картографических исследований.

Большое количество работ посвящено оценке рекреационного потенциала территорий, с преобладанием природно-ресурсного направления и ландшафтного подхода (Ю.А. Веденина, Н.В. Красноярской, Н.С. Шевцовой, А.В. Дончева, В.К. Жукова, Ю.С. Кожухова и др.) [5]. Недостаточно внимания уделено направлению оценки и картографирования сочетаний природных и социально-экономических условий развития рекреации. Практически отсутствуют работы посвященные картографированию проблем рекреационных районов (кроме экологического и природопользовательского направлений, рассмотренных И.М. Яковенко [3,5,6]), а также, уровню развития рекреационных регионов.

Отсутствуют работы фундаментального характера по картографированию территориального неравенства в целом и его рекреационной разновидности в частности.

Причинами отмеченной ситуации, по мнению исследователей, является исторически сложившееся отведение географами решающей роли в организации территориальных рекреационных систем природно-ресурсным факторам. Немалую роль играет и возможность заимствования рекреационным картографированием методических приемов из физико- и экономико-географического картографирования.

К *картам территориального рекреационного неравенства* мы относим, карты отражающие неравномерность, диспропорциональность между рекреационными районами в формах функциональной и территориальной организации, интенсивности и эффективности рекреационной деятельности. Картографический метод, служит обеспечению следующих целей [3]:

- Информационных – обеспечит пространственную привязку информации о ТРН в крымском регионе, восполнит недостающую информацию и позволит получить новые сведения о степени и особенностях дифференциации между рекреационными районами;

- Исследовательско-аналитических – обеспечит возможность более глубокой оценки исходной статистической информации позволит добыть новые знания о сущности и особенностях ТРН с привлечением методов рекреационно-картографической оценки, картографического анализа и синтеза, картографического мониторинга и прогноза, и др.;

- Конструктивно-моделирующих – моделирование вариантов развития территориальных ситуаций и проблем, изучение динамики процессов с обоснованием управленческих решений в поддержании устойчивого развития рекреационных территориальных систем.

Информационной базой картографического моделирования территориального рекреационного неравенства являются картографические и аэрокосмические, статистические, социологические, литературно-географические, документальные источники и результаты экспертных оценок. В отличие от общегеографических карт, где основным источником являются картографические источники, в социально-экономическом картографировании, и в рекреационном в частности, значительную роль играют учетно-статистические материалы.

Исходная картографическая информация соответствует требованиям хорологичности (точной географической привязки) и содержательности (отражает сущность и признаки реальных географических объектов) [6]. Использование картографических материалов осуществляется путем прямого переноса информации (общегеографической нагрузки), преобразования картографического изображения исходной карты, сопряженного анализа разномасштабных, разновременных карт, различных по тематике карт.

Основная масса сведений предоставляется статистическими источниками, например, региональными управлениями Министерства статистики Украины, Государственной службой туризма и курортов Министерства культуры и туризма Украины. К преимуществам данного вида информации относится массовость, методическая строгость сбора, возможность интерпретации первичных показателей и получение средних, производных, относительных величин. Отмеченные источники применяются при разработке серий карт ТРН, характеризующих функциональную и территориальную структуру рекреационного хозяйства, его интенсивность и экономическую эффективность, динамику и структуру, пространственные различия, а также координацию, тесноту связей рекреационных объектов и явлений [6].

К социологическим источникам в картографическом моделировании территориального рекреационного неравенства относятся, данные, полученные в результате опроса и анкетирования. Информация отвечает основным требованиям: пространственная обширность и желательность использования среднесрочных данных.

Кроме основной роли информационного обеспечения, источники могут играть и концептуальную роль, например, литературно-географические источники. Такие сведения в частности важны при выработке концептуальных подходов составления картографической модели, а также оценки полноты и достоверности совокупности используемых при картографировании данных.

Широкими информационными возможностями для географических исследований и картографического моделирования ТРН обладают экспертные оценки. Привлечение экспертов необходимо при присвоении баллов отдельным показателям, разработке оценочных шкал, построении схем перспективного развития и оптимизации рекреационных регионов.

Общественно-географическое изучение ТРН затрагивает присущие территориальным рекреационным системам сложные по составу, организации, функционированию и динамике образования – природную, экономическую и социокультурную системы. В связи с этим особую теоретико-методологическую роль приобретает системное картографирование, опирающееся на системный подход к отображаемым явлениям и системное осуществление самого картографирования [1,3]. О.А. Евтеев [1] подчеркивает релевантность данного подхода при межрегиональных сопоставлениях и оценке, территориальном управлении и планировании на уровне страны и крупных регионов, что соответствует концепции исследования территориального рекреационного неравенства.

Соответствие картографических произведений друг другу достигается установлением согласованных единиц картографирования (единиц территориального деления, населенных пунктов и т.д.), выбором единых временных рамок, согласованной системой масштабов и способов изображения, рациональной последовательностью разработки карт.

Специфика территориального рекреационного неравенства как изучаемого объекта, цели и задачи исследования определяют **принципы** картографического моделирования ТРН: системность, подобие, абстрагирование, конкретизация, символизация, генерализация.

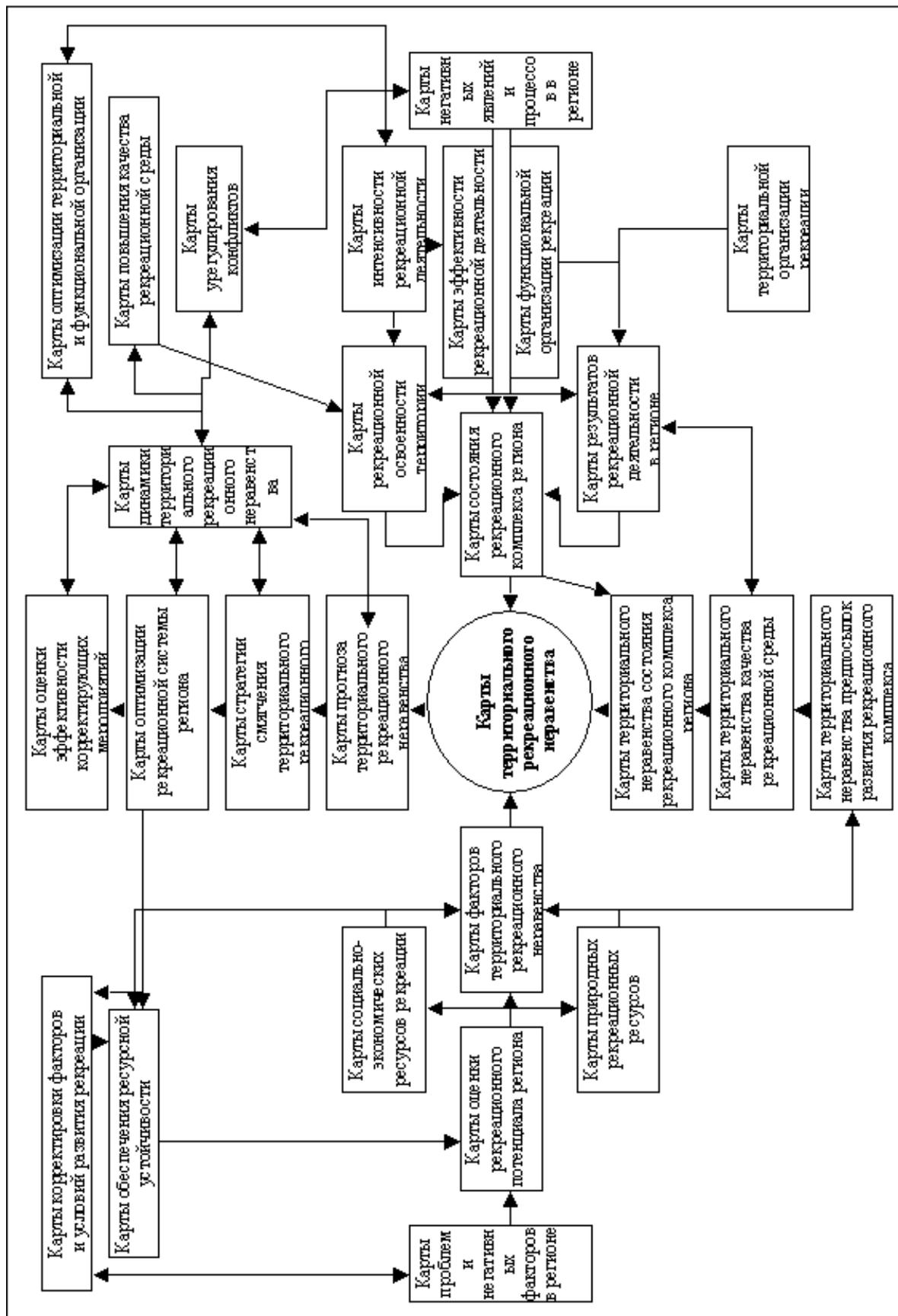

Рис.1. Модель картографического обеспечения изучения территориального рекреационного неравенства.

Інформація на картографічних моделях представляється на п'яти рівнях: сюжет, група карт, розділ, серія. Кожна серія, при цьому, володіє інформаційною і змістовою завершеністю, внутрішнім єдинством і відображає причинно-слідственні зв'язки між об'єктами. Таким чином, сопряжений аналіз карт різних розділів і серій, і інші прийоми картоиспользования, дозволяють отримати найбільш повну інформацію про проблему територіального рекреаційного нерівності [3].

Логічною буде являтися послідовність представлення картографічних сюжетів, починаючи з аналізу факторів виникнення ТРН. Далі картографується існуюча ситуація склалася в рекреаційному комплексі, в тому числі, раціональність використання ресурсів, рекреаційна освоєність і території рекреаційно-туристської спеціалізації, дозволяють виявити територіальне нерівність рекреаційних районів. Далі йдуть карти стратегії оптимізації і управління процесами в регіоні і оцінки їх ефективності. Таким чином, виконується складна задача відповідності принципам виробки конструктивних рішень: «аналіз – оцінка стану – виявлення проблем – прогноз – виробка рішення – оцінка» [3]. Схема картографічного забезпечення вивчення територіального рекреаційного нерівності відображена на рис. 1.

Істочники і література:

1. Евтеев О.А. проектування і складання соціально-економічних карт: Учебник. – М.: Изд-во МГУ, 1999. – 224 с.
2. Бенедикт Э., Нефедова Т.Г., Фридляйн Г. Картографічне моделювання в вивченні антропогенного змінення природних ресурсів // Изв АН СССР Серія геогр.. – 1987. – №3. – С. 137–142.
3. Яковенко І.М. Рекреаційне природопольовання: методологія і методика досліджень. – Симферополь: Таврія, 2003. – 335 с.
4. Исаченко А.Г. Екологічні проблеми і еколого-географічне картографування СССР// Известия ВГО. – Т.122. – Вып. 4. – 1990. – С.289–301.
5. Яковенко І.М. Аналіз тематичного різноманіття в картографуванні рекреаційного природопольовання // Культура народів Причорномор'я. – 2002. – №31. – С. 38–42
6. Яковенко І.М. Геоінформація в картографічних дослідженнях регіонального рекреаційного природопольовання // Культура народів Причорномор'я. – 2003. – №38. – С. 16–20

Тимрієнко А.В.

МІСЦЕ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Постановка проблеми. В сучасному світі домінують процеси глобалізації, широкої інтеграції на міжнародних туристичних ринках. Сутність глобалізації полягає в тому, що великі корпорації об'єднуються для ефективного роботи та досягнення визначених цілей. Оскільки світ перебуває в постійному розвитку, то проблема визначення місця України в цих процесах є досить важливою.

Україна має великі потенційні можливості для виходу на міжнародний туристичний ринок в якості лідера, оскільки у 1997 р її прийнято дійсним членом ВТО, а у вересні 1999 р. на 13-й Генеральній асамблеї ВТО у м. Сантьяго (Чилі) обрано до керівного органу ВТО – Виконавчої ради. Членство України в такій авторитетній всесвітній організації, як ВТО, дотримання нашою державою всіх нормативно-правових документів цієї організації, можливість набування практичного і теоретичного досвіду у сфері туризму в розвинених туристичних державах мають сприяти підвищенню в країні рівня послуг, а також формуванню позитивного міжнародного туристичного іміджу нашої держави. Крім взаємодії із ВТО Україна успішно розвиває співробітництво в межах інших міжнародних організацій. Активізується участь України в престижних туристичних біржах і ярмарках.

На жаль, на сьогоднішній день туристична інфраструктура України є недостатньо розвинутою. Саме з цієї причини наша країна суттєво не впливає на процес глобалізації. Оскільки дана проблема раніше повністю не висвітлювалась, ми вирішили проаналізувати рекреаційні ресурси України на прикладі її туристичних регіонів і тим самим визначити її потенційні можливості в процесах глобалізації туристичної індустрії.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Такі автори як О.О. Любіцева та В.К. Бабарицька у своїй монографії звертають увагу на процеси глобалізації, зокрема у розділі 7 «Регулювання туристичної діяльності» дано перелік документів, що регулюють взаємовідносини держав світу в галузі туризму [4, с. 303– 304]. Також М.П. Мальська та В.В. Худю у своєму посібнику [6, с. 237– 23] розглядали міжнародну співпрацю та міжнародні організації у туризмі.

Мета статті: визначити, чи має Україна можливості для активної участі в процесах глобалізації шляхом глибокого аналізу рекреаційного потенціалу окремих її туристичних регіонів.

Викладення основного матеріалу. Серед сучасних тенденцій розвитку світового ринку взагалі і туристичного зокрема, окремої уваги заслуговують процеси глобалізації. Туристичні національні комплекси від одно-національності капіталів і сепаратності дій перейшли до політики співробітництва, реалізації спільних програм. Ця тенденція знаходить прояв в утворенні глобальних союзів туристичних корпорацій. Швидке збільшення їх кількості відбувається під впливом ряду факторів, серед яких